

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

УДК 811.162.4'253'42:32

[https://doi.org/10.17721/um/51\(2021\).107-124](https://doi.org/10.17721/um/51(2021).107-124)

Стефан Дорчак, д-р філософії

Університет ім. Матея Бела в Банській Бистриці, Словаччина

<https://orcid.org/0000-0002-9260-0542>

ПЕРЕХРЕСНИЙ УСНИЙ ПЕРЕКЛАД У СЛОВАЧЧИНІ: ТАБУЙОВАНА РЕАЛЬНІСТЬ

Надаються докази для підтвердження або спростування гіпотези про те, що перекладачі роблять якісніший переклад на рідну мову з іноземної порівняно з перекладачами, які перекладають з іноземної на іноземну мову. Дані для дослідження були зібрані шляхом анкетування трьох цільових груп (перекладачі, студенти та делегати) після прослуховування записів синхронного усного перекладу.

Ключові слова: синхронний усний переклад, перехресний усний переклад, оцінка якості усного перекладу, переклад з іноземної на іноземну мову, усний переклад політичного дискурсу.

Вступ. Нюрнберзький процес заклав основи синхронного перекладу як окремої професії. Відтоді перекладачі та перекладознавці зосередились на якості перекладу, але консенсус щодо її визначення досі не був досягнутий [Zwischenberger].

Що таке якість усного перекладу? Д. Селескович стверджує, що усний переклад завжди слід розглядати з погляду слухача, оскільки “ланцюг спілкування не закінчується в кабіні” [Seleskovitch, Lederer : 236]. К. Дежан Ле Феал додає: “Те, що наші слухачі чують у своїх навушниках, повинно справляти на них таке ж враження, як на аудиторію оригінальна промова спікера. Той самий когнітивний зміст повинен бути поданий з однаковою чіткістю та точністю в обох мовах” [Déjean Le Féal : 155]. Якість насамперед пов’язана з очікуваннями слухачів, а отже, і кінцевих одержувачів послуги (усного перекладу). Р. Кагане слушно зазначає, що слухачі

можуть мати різні очікування за однакових обставин [Kahane], що і було підтверджено в нашому дослідженні: студенти-перекладачі, делегати та професійні перекладачі якість перекладу оцінили по-різному. Як результат, якість усного перекладу залишається “чимось невловимим, про що всі знають, але ніхто не може точно визначити” [АІПС].

Словацькі автори також приділяють увагу якості усного перекладу. З. Богушова розглядає якість усного перекладу як щось, що “починається з (передбачуваних) потреб, очікувань і закінчується суб’єктивним сприйняттям реальної ситуації” [Bohušová 2008 : 14]. Теорію, практику та якість перекладу Я. Шталь взаємопов’язує на основі теорії скопосу, оскільки “якість обов’язково повинна сприйматися по-іншому, залежно від перспективи спостерігача” [Stahl : 113–114]. Якість усного перекладу – це те, чого необхідно досягти, і тому починати вдосконалювати її слід вже на фазі вивчення теорії перекладу [Šveda 2016 : 12]. Л. Махова, аналізуючи саморефлексію перекладачів, запропонувала анкету самооцінки, орієнтовану на аналіз і вдосконалення майбутніх усних перекладів [Machová]. Попри достатню кількість досліджень у галузі якості усного перекладу, єдиного розуміння її визначення не існує.

У статті порівнюються якісні характеристики перехресного усного перекладу та усного перекладу на рідну мову²². Почнемо з визначення поняття *перехресний усний переклад*. У словацькому перекладознавстві А. Кеніж [Keníž] відповідно до комунікативного каналу диференціював усний переклад на односторонній (В/С→А), двосторонній, або зворотний (А→В) і перехресний (В/С→В). Такий мовний поділ подаємо за класифікацією “The АІПС А-В-С” (International Association of Conference Interpreters) [АІПС]. Мова В – активна мова перекладача, якою він користується як у послідовному, так і в синхронному режимі. Окремі професійні перекладачі відмовляються від перехресного усного перекладу або погоджуються на нього лише в по-

²² Критерії з анкет Г. Бюхлер (1986), І. Курц (1989), Д. Жиль (1990) адаптовані для нашого дослідження.

слідовному режимі [de Fortis]. Однак, на нашу думку, ефективність перехресного усного перекладу якісно подібна до результатів одно- та двостороннього усного перекладу, оскільки в усіх трьох випадках використовується мова В.

Усний переклад є формою комунікації між людьми з різним мовним (А, В або С) і культурним походженням [Qian : 214]. Тому роль перекладача полягає в забезпеченні безперервної такої комунікації, у якій він відіграє ключову роль [Herbert : 5]. Виконуючи цю непросту роботу, перекладачі повинні мати достатній обсяг короткочасної пам'яті, вміти швидко мислити та працювати під фізичним і психічним тиском протягом тривалого часу [Qzar]. Не менш важливим є, звичайно, як досконале знання мов, що перекладаються, так і знання реалій, міжнародної ситуації, політичних, економічних і культурних подій не лише у своїй країні, а й у країнах мовної спеціалізації [Keníž : 39].

Н. Шведа-Ніколсон погоджується з багатьма теоретиками, що односторонній переклад і, отже, переклад на рідну мову є стандартним для професії перекладача [Schweda-Nicholson : 90–100]. Це також підтверджують представники так званої Паризької школи (Д. Селескович та М. Ледерер), які вважають, що усний переклад повинен виконуватися виключно на рідну мову, а переклад на іноземну мову виконується лише за потреби в певних ситуаціях [Seleskovitch, Lederer : 113]. Ми погоджуємось із цими постулатами, однак ринок усних перекладів динамічно розвивається, і переклад на іноземну мову, а саме, перехресний усний переклад набуває більшого поширення. Цю думку також підтверджує парадигма так званої Радянської школи. Східноєвропейські теоретики наголошували на важливості сприйняття, а отже, і правильного розуміння під час усного перекладу. Представники Паризької школи основну увагу приділяють етапу відтворення (В/С – А) рідною мовою, натомість Радянська школа віддає перевагу точності змісту та його розумінню: перекладач може точніше декодувати та відтворювати інформацію, оскільки сприймає її рідною мовою (А – В). Інформація, зафіксована повністю або майже повністю і відтворена з акцентом (незначним)

і певною втратою ідіоматичності, більш корисна, ніж неповна інформація, виголошена без акценту та витончено упорядкованим порядком слів [Denissenko : 157].

А що ж можна зауважити щодо перехресного перекладу? Перехресний усний переклад є своєрідним гібридом західноєвропейської та східноєвропейської шкіл, оскільки етап сприйняття ідентичний етапу сприйняття в теорії перекладу Паризької школи (В/С), а етап відтворення тотожний етапу відтворення в Радянській школі (В). Здатність висловлюватися іноземною мовою порівняно з рідною під час усного перекладу більш обмежена. Недостатній лексичний запас іноземних слів зменшує простір для маневру, але у випадку усного перекладу на рідну мову навпаки – занадто широкий набір лексем може заважати чіткості та швидкості перекладу. Над цією тезою працював В. Ламберт [Lambert : 3], який, дослідивши усний переклад американських студентів-білінгвістів, підтвердив “домінування” в них іноземної мови над рідною.

Гіпотеза та мета дослідження. Метою дослідження є оцінювання якісних відмінностей між синхронними перекладами на рідну мову та перехресним перекладом. Наше завдання – підтвердити або спростувати гіпотезу про те, що перекладачі-синхроністи забезпечують якісніший переклад на рідну мову.

Методологія дослідження

Усний переклад. Об’єкт дослідження – міжнародний переклад на найвищому політичному рівні, який забезпечували три (N 1, N 2 і N 3) перекладачі з англійської на російську та українську мови. Перекладачі N 1 (перекладач на російську мову) і N 2 (перекладач на українську мову) є офіційними перекладачами НАТО, N 3 (перекладач на російську мову) – це словацький перекладач, який перекладав для Радіо “Вільна Європа” (RFE/RL) у Празі. Цей усний переклад (N 3) – нетрадиційний, оскільки був перехресним у режимі реального часу в Інтернеті. Ще одна особливість – відсутність перекладача-напарника, що зазвичай може впливати на якість перекладу. Однак представник радіо запевнив, що усний переклад триватиме не більше 30 хв. Відповідно до міжнародно визнаних

стандартів, перекладач-синхроніст не повинен працювати самостійно в кабіні понад 30 хв [Moser-Merger]. Синхронний переклад має виконуватися в парі.

Щодо технічного обладнання, то за описом перекладача N 3 студія не була обладнана перекладацькою кабінною, це була студія з двома радіомікрофонами, які не відповідали вимогам для усних перекладів. Окрім мікрофонів, у студії були монітори, а на пульті – регулятори гучності та кнопка вимкнення звуку. У приміщенні перебували сторонні особи. Ще більш несприятливими були відсутність навушників і те, що звук поширювався через динаміки. Відеозображення трансливалося із затримкою у дві секунди, асинхронно зі звуком, що також створювало певні незручності. Отож умови для якісного усного перекладу не були забезпечені.

Перекладач N 3 працює на ринку перекладів із 2008 р., має вищу освіту в галузі перекладів (російська й англійська мови). Перед усним перекладом йому заздалегідь не було надано жодних матеріалів. На жаль, нам не вдалося отримати докладну інформацію про двох інших перекладачів НАТО²³, а тому нічого не знаємо про їхній освітній і професійний рівень, також не маємо інформації про те, чи отримували перекладачі матеріали заздалегідь. Усі три записи доступні в Інтернеті (Youtube – N 3, офіційний вебсайт НАТО – N 1 і N 2)²⁴.

Записи синхронного перекладу. Виступ генерального секретаря НАТО Єнса Столтенберга 31 жовтня 2019 р. у Києві на саміті Україна-НАТО записаний у трьох шестихвилинних звукозаписах. Промова виголошена англійською, яка не є рідною мовою доповідача. Зустріч була присвячена безпеці у Східній Європі та проходила за участю провідних представників Північноатлантичного альянсу й України.

²³ Див. відповідь головного перекладача НАТО від 24.04.2020: Dear Dr. Dorcak. Thanks for your email. This information is not exactly releasable. I hope you understand. Good luck with your research, Olivier Wittezaele.

²⁴ Синхронний усний переклад словацького перекладача: URL : <https://www.youtube.com/watch?v=3bhWtLkHK3M> (від 24:35 хв.)

Синхронний усний переклад перекладачів НАТО (RU та UA): URL : https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_170429.htm?selectedLocale=en

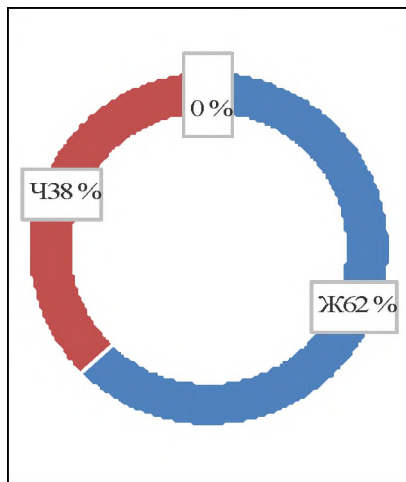
Анкета оцінки усного перекладу. Один зі способів визначення якості усного перекладу – це анкетування. Для нашого дослідження ми синтезували анкети Г. Бюхлер, І. Курц і Д. Гіле [Bühler; Kurz 1989; Gile]. Результатом стала комплексна анкета, що містить п'ятибальну шкалу оцінок (1 – дуже погано, 2 – погано, 3 – задовільно, 4 – добре, 5 – дуже добре), на основі якої записи синхронного перекладу оцінювалися за різними критеріями. Респонденти (див. далі: **Перелік респондентів**) повинні були заповнити анкету, що містить 13 критеріїв якості перекладу після прослуховування трьох звукозаписів синхронних перекладів Генерального секретаря НАТО, зроблених трьома різними перекладачами на російську (2) та українську (1) мови. П'ять (2.1, 2.2, 2.3, 6.1 і 6.2) із 13 критеріїв були оцінені автором цього дослідження відповідно до кількості помилок у записах: 5 і більше помилок – 1 бал, 4 помилки – 2 бали, 3 помилки – 3 бали, 2 помилки – 4 бали та 1 або жодної помилки – 5 балів. Решту вісім критеріїв респонденти оцінювали на основі своєї суб'єктивної думки. Першу анкету було надіслано 15 березня 2020 р., а останню – 5 квітня 2020 р. Загальна кількість анкет (респондентів): 24. Нижче наведені критерії, що містяться в анкеті для оцінки усного перекладу:

- 1) акцент;
- 2) милозвучність мовлення (інтонація, ритм, темп);
 - 2.1) незрозумілі уривки (погана артикуляція);
 - 2.2) слова-паразити (*ем, а...*);
 - 2.3) зайві звуки (кашель, позіхання...);
- 3) плавність мовлення;
- 4) логічна послідовність;
- 5) змістовна послідовність;
- 6) повнота змісту;
 - 6.1) упущення;
 - 6.2) доповнення;
- 7) граматична правильність;
- 8) коректна термінологія.

Отримані дані були проаналізовані, а результати досліджень описані нижче (див. нижче: **Результати досліджень**).

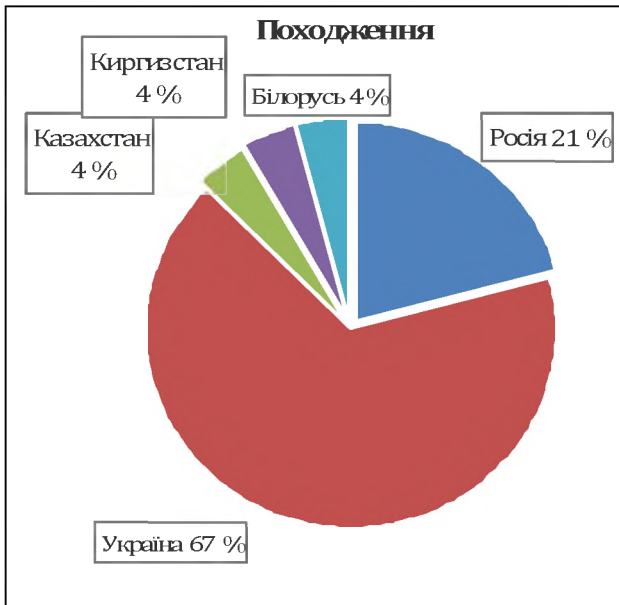
Перелік респондентів. Анкета для оцінки усного перекладу надіслана професійним перекладачам (П), що працюють у Словаччині, студентам (С) старших курсів філософського факультету Університету ім. Матея Бела за спеціальністю “переклад та усний переклад” (кафедра англістики та американістики і кафедра слов’янських мов), а також так званим делегатам із-за кордону (Д)²⁵. Усі учасники дослідження є носіями російської та / або української мови. Загальна кількість учасників дослідження становить $n = 24$, із них $P = 9$, $C = 5$, $D = 10$. Більшість учасників – жінки (62 %); за походженням – найбільший відсоток українців (67 %); освітній профіль більшості респондентів – закінчена вища освіта (67 %), зокрема 46 % – вища освіта в перекладацькій сфері.

Графік № 1

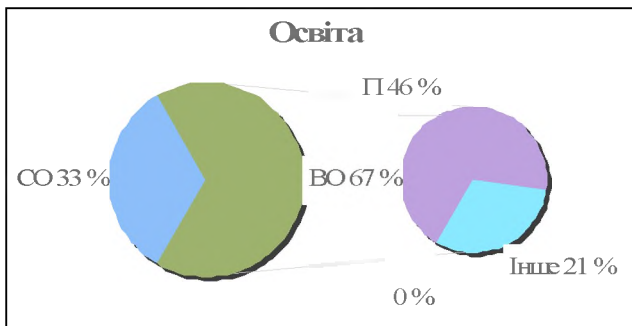
²⁵ Термін “делегати” запозичений із праці Г. Бюхлер (1986), яка так називає респондентів, які є не перекладачами, а делегатами на конференції [Bühler].

Графік № 2

Графік № 3

(СО – середня освіта, ВО – вища освіта, П – ВО за спец. перекладач)

Результати досліджень

Аналіз результатів у групі П (табл. № 1). В оцінюванні брали участь 9 перекладачів, усі оцінювали переклад російською мовою (N 1, N 2 і N 3), а 6 із них також оцінювали переклад українською мовою (N 2).

На основі результатів можна стверджувати (графік № 4), що найвищий бал (5) отримали троє перекладачів за критерії “незрозумілі уривки та доповнення”. Перекладач N 1 залишався в діапазоні від 4,5 до 5 балів за всіма критеріями і має найкращі показники серед усіх трьох перекладачів. Він отримав середній бал – 4,6. Перекладач N 2, за винятком критеріїв “приємний голос та правильна граматика”, де він досяг найнижчого показника, більш-менш повторює криву перекладача N 1, хоча його середній бал склав 3,7. Оцінку критерію “акцент” (4,2) ми вважаємо особливо цікавою, оскільки в цьому випадку усний переклад здійснювався на рідну мову. Середній бал – 3,7 (найнижчий). Словацький перекладач (N 3) має найнижчий результат серед усіх трьох оцінюваних перекладачів за критеріями “плавність мовлення” (3,5), “логічна послідовність” (3), “змістова послідовність” (3,5), “повнота змісту” (3,4) та “правильна термінологія” (2,9). Отриманий бал можна пояснити як відсутністю умов, необхідних для забезпечення якісного виконання усного перекладу (кабінка перекладача, консоль перекладача, навушники), так і фактором страху та стресу (переклад транслювався в Інтернеті, відсутність другого перекладача), а також тим фактом, що це був перехресний усний переклад. Цікавою є оцінка критерію “акцент”, за який N 3 набрав 4,9 бала, хоча перекладав не на рідну мову. Його середній бал – 3,9 бала.

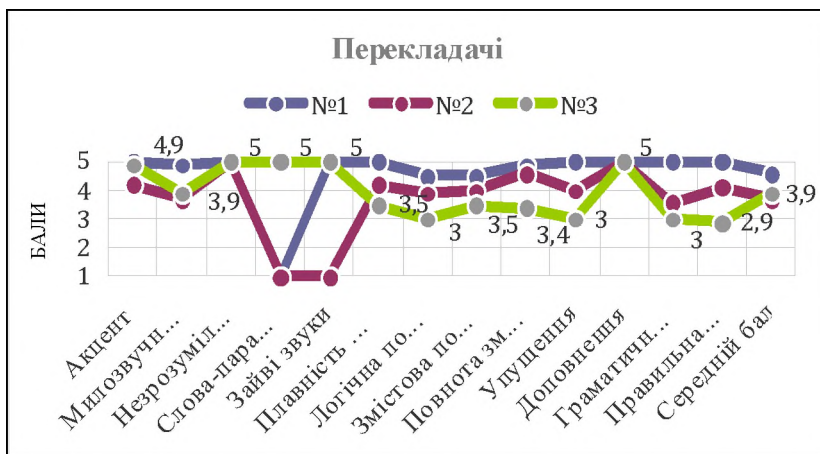
Аналіз результатів у групі С (табл. № 2). В оцінюванні взяли участь п'ятеро студентів, які оцінили усний переклад на російську та українську мови перекладачів (N 1, N 2 і N 3).

У цій групі респондентів перекладач N 3 набрав стільки ж балів, скільки й перекладач N 1. Цей факт можна пояснити солідарністю майбутніх перекладачів у цій професії, співпереживанням і розумінням вимог цієї професії, оскільки навчальні конференції з перекладу є надзвичайно напруженими, тому їхня оцінка була зроблена з урахуванням усіх факторів. Найбільш критично студенти оцінили перекладача N 2, середній бал якого – 3,9.

Таблиця № 1. Перекладачі

Критерії	№ 1 (RU) N = 9	№ 2 (UA) N = 6	№ 3 (RU) N = 9
1 акцент	5	4,2	4,9
2 милозвучність мовлення (інтонація, ритм, темп)	4,9	3,7	3,9
2.1 незрозумілі уривки (погана артикуляція)	5	5	5
2.2 слова-паразити	1	1	5
2.3 зайві звуки (кашель, позіхання...)	5	1	5
3 плавність мовлення	5	4,2	3,5
4 логічна послідовність	4,5	3,9	3
5 змістовна послідовність	4,5	4	3,5
6 повнота змісту	4,9	4,6	3,4
6.1 упущення	5	4	3
6.2 доповнення	5	5	5
7 граматична правильність	5	3,6	3
8 коректна термінологія	5	4,1	2,9
Середній бал	4,6	3,7	3,9

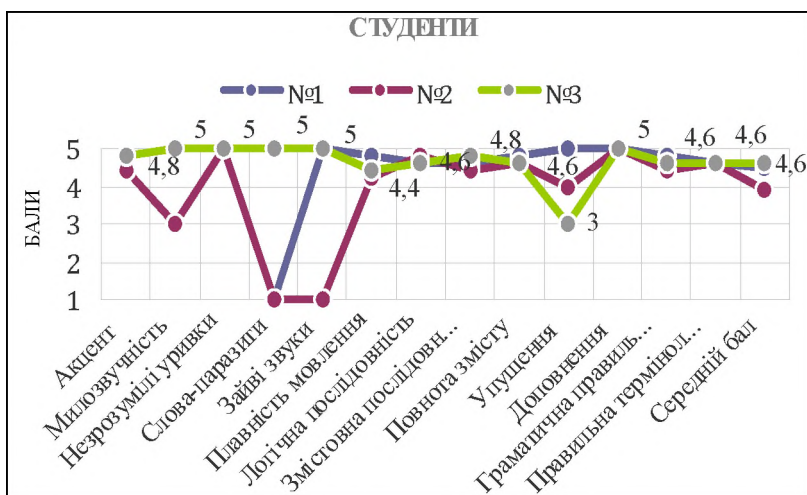
Графік № 4

Таблиця № 2. Студенти

Критерії	№ 1 (RU) N = 5	№ 2 (UA) N = 5	№ 3 (RU) N = 5
1 акцент	4,8	4,4	4,8
2 милозвучність мовлення (інтонація, ритм, темп)	5	3	5
2.1 незрозумілі уривки (погана артикуляція)	5	5	5
2.2 слова-паразити	1	1	5
2.3 зайві звуки (кашель, позіхання...)	5	1	5
3 плавність мовлення	4,8	4,2	4,4
4 логічна послідовність	4,6	4,8	4,6
5 змістова послідовність	4,6	4,4	4,8
6 повнота змісту	4,8	4,6	4,4
6.1 упущення	5	4	3
6.2 доповнення	5	5	5
7 граматична правильність	4,8	4,4	4,6
8 коректна термінологія	4,6	4,6	4,6
Середній бал	4,5	3,9	4,6

Графік № 5

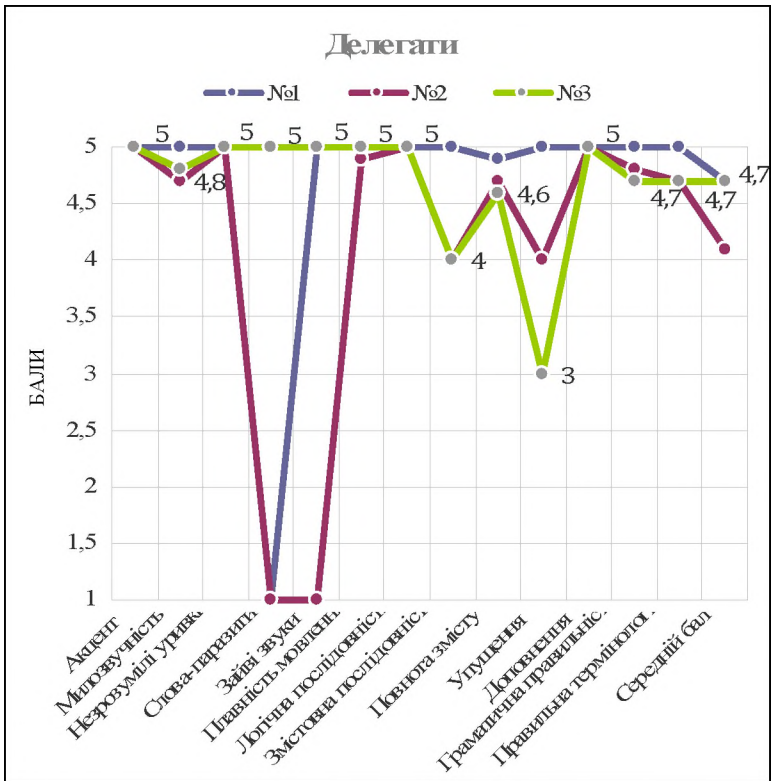

Аналіз результатів у групі Д (табл. № 3). В оцінюванні взяли участь 10 респондентів, усі 10 оцінили переклад російською мовою (N 1, N 2 і N 3), а 6 з них – переклад українською мовою (N 2).

Таблиця № 2. Делегати

Критерії	№ 1 (RU) N = 10	№ 2 (UA) N = 6	№ 3 (RU) N = 10
1. акцент	5	5	5
2 милозвучність мовлення (інтонація, ритм, темп)	5	4,7	4,8
2.1 незрозумілі уривки (погана артикуляція)	5	5	5
2.2 слова-паразити (ем, а...)	1	1	5
2.3 зайві звуки (кашель, позіхання...)	5	1	5
3 плавність мовлення	5	5	4,9
4 логічна послідовність	5	5	5
5 змістовна послідовність	5	4	4
6 повнота змісту	4,9	4,7	4,6
6.1 упущення	5	4	3
6.2 доповнення	5	5	5
7 граматична правильність	5	4,8	4,7
8 коректна термінологія	5	4,7	4,7
Середній бал	4,7	4,1	4,7

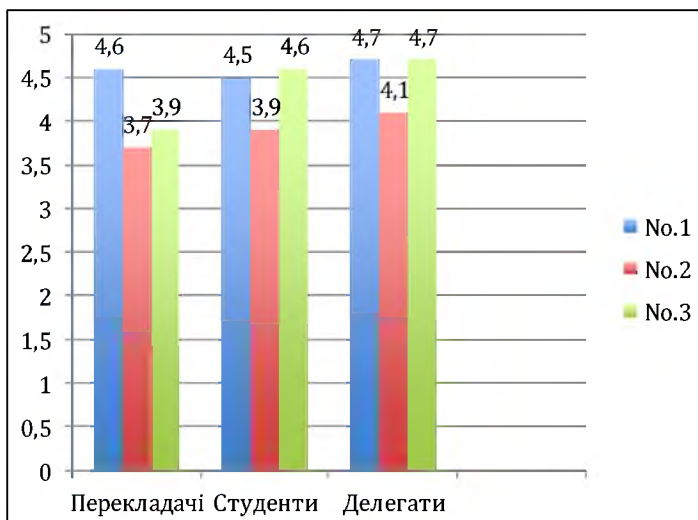
Графік № 6

Делегати, як і студенти, були менш прискіпливими, ніж перекладачі. N 1 і N 3 мають однаковий середній бал (4,7). На відміну від перекладачів на делегатів не впливає так звана професійна упередженість перекладача, отже, вони не мали таких високих вимог за окремими критеріями, а їх оцінка ґрунтувалася лише на власних враженнях.

Порівняння даних у таблицях 1–3. Порівняння даних у таблицях 1–3 на основі середнього балу, отриманого кожним перекладачем, наведено у графіку № 7:

Графік № 7

Результати оцінювання є більш-менш однорідними, а найнижчі бали виявлено у респондентів-перекладачів, що пояснюємо їхньою професійною упередженістю. І. Курц дійшла подібного висновку, стверджуючи, що перекладачі більш критично оцінюють колег, зважаючи на свій професійний досвід [Kurcz 2001 : 406]. Можна зробити висновок, що перекладачі найсуворіше оцінювали термінологію, логічну послідовність і змістовну послідовність. Делегати та студенти в основному зосереджувались на акценті, приємному голосі і плавному мовленні, тому найкращі результати були отримані за цими критеріями під час оцінювання всіх трьох перекладачів. На цьому етапі слід зазначити, що перекладачі N 1 і N 2 перекладали на рідну мову. Словацький перекладач N 3 виконував перехресний переклад з іноземної на іноземну мову. Із даних, наведених у графіку № 4 (якщо уважніше розглянути результати N 2 і N 3), ми можемо стверджувати, що перехресний переклад можливий; з урахуванням оцінок перекладач N 3 отримав більшу кількість балів, ніж перекладач N 2.

Висновок. Це дослідження концептуально базується на працях дослідників оцінювання якості усного перекладу (Г. Бюхлер, І. Курц, Д. Жиль та ін.). У попередніх дослідженнях респонденти-перекладачі та респонденти-делегати оцінювали усний переклад за вибраними критеріями відповідно до їхньої важливості. Новаторством цього дослідження є те, що респонденти оцінювали усний переклад не обираючи, які з критеріїв є найважливішими, а на основі власних вражень від усного перекладу. Респонденти оцінювали три різні усні переклади з англійської на російську (2) та українську (1) мови за 5-бальною шкалою. Найвищий бал отримав перекладач НАТО (N 1), словацький перекладач (N 3) посів друге місце, а другий перекладач НАТО (N 2) посів третє місце. На основі отриманих результатів можемо спростувати твердження про те, що перекладачі на рідну мову працюють краще, оскільки оцінка виступів N 2 і N 3 підтверджує протилежне.

Перехресний переклад залишається своєрідною сірою зоною перекладацької практики, оскільки усталеним і основним вважається усний переклад на рідну мову. Однак усний переклад на іноземну мову (зворотний) стає все більш поширеною сучасною практикою для кожного усного перекладача, особливо у приватному секторі. Із перехресним перекладом ситуація ще складніша, оскільки переклад з іноземної на іноземну мову не вважається нормою. На наш погляд, надзвичайно важливо включати зворотний і перехресний види усного перекладу в навчальні програми старших курсів перекладницьких факультетів, принаймні як факультативний предмет, щоб навчити майбутнє покоління перекладачів більш гнучко реагувати на вимоги ринку, бути універсальними спеціалістами та володіти іноземними мовами на найвищому рівні.

REFERENCES

1. AIIC (1982). Practical Guide for Professional Interpreters, Geneva, AIIC. URL : <https://aiic.org/site/world/about/profession/abc> (in English).

2. *Bohušová Z.* (2017) Sprachlich und kommunikativ bedingte Neutralisierungen beim Dolmetschen [Language and communication conditioned neutralizations in interpretation]. Wien : Praesens Verlag, 170 p. (in German).

3. *Bohušová Z.* (2008). Subjektívne vnímanie tlmočnického výkonu poslucháčmi a problematika posudzovania kvality translačnej služby [Subjective perception of interpreting by listeners and the interpreting quality output evaluation issues]. Praha : Jednota tlmočníků a překladatelů, pp. 17–26 (in Slovak).

4. *Bühler H.* (1986). Linguistic (semantic) and extra-linguistic (pragmatic) criteria for the evaluation of conference interpretation and interpreters. *Multilingua*, 5:4, pp. 231–235 (in English).

5. *De Fortis C. G.* (2007). Some thoughts of “B” language, Interpreter Training Resources. URL : <https://interpretertrainingresources.eu/language/a-few-thoughts-on-b-languages/> (in English).

6. *Déjean Le Féal K.* (1990). Some Thoughts on the Evaluation of Simultaneous Interpretation, Interpreting – Yesterday, Today, and Tomorrow. Binghamton (NY), SUNY, pp. 154–160 (in English).

7. *Denissenko J.* (1989). The theoretical and practical aspects of teaching conference interpretation. *Communicative and Interpretive Linguistics*, pp. 155–157 (in English).

8. *Gile D.* (1990). L'évaluation de la qualité du travail par les délégués: une étude de cas [The Evaluation of quality by delegates]. *The Interpreters' Newsletter*, no 3, pp. 66–71 (in French).

9. *Herbert J.* (1978). How Conference Interpretation Grew. *Language Interpretation and Communication*. New York – London : Plenum Press, pp. 5–10 (in English).

10. *Kahane E.* (2000). Thoughts on the Quality of Interpretation, Communicate! Issue 4, May 2000, on AIIC homepage (AIIC Online). URL : <http://www.aiic.net/ViewPage.cfm/page197.htm> (in English).

11. *Keníž A.* (1980). Úvod do komunikačnej teórie tlmočenia [Introduction to the interpreting communication theory]. Bratislava : Univerzita Komenského (in Slovak).

12. *Kurz I.* (2001). Conference Interpreting: Quality in the Ears of the User. *Meta*, 46 (2), 394–409. URL : <https://doi.org/10.7202/003364ar> (in English).

13. *Kurz I.* (1989). Conference interpreting user expectations, Coming of age. proceedings of the 30th conference of the a. t. a., Medford, N.J: Learned Information Inc., pp. 143–148 (in English).

14. *Lambert W.* (1978). *Psychological Approaches to Bilingualism, Translation and Interpretation. Language Interpretation and Communication.* New York – London : Plenum Press, pp. 131–142 (in English).

15. *Machová L.* (2016). *Hodnotiaci formulár ako nástroj tlmočnickej sebareflexie u študentov: Didaktické východisko. Dizertačná práca [Evaluation form as a tool for students' self-reflection at interpreting: Didactical approach. Dissertation thesis].* Bratislava, 167 p (in Slovak).

16. *Moser-Mercer et. al.* (1998). Prolonged turns in interpreting: effects on quality, physiological and psychological stress. *Interpreting*, vol. 3, Issue 1, Jan 1998, pp. 47–64 (in English).

17. *Qian H.* (1994). Looking at Interpretation from a Communicative Perspective. *Babel*, 40(4), pp. 214–221 (in English).

18. *Qzar M. H.* (1997). *The Role of Memory as a Cognitive Psychological Faculty in Simultaneous Interpretation.* Unpublished M. A. Thesis, Yarmouk University, Jordan (in English).

19. *Schweda-Nicholson N.* (1992). Linguistic theory and simultaneous interpretation: Semantic and pragmatic considerations. *Babel*, 38(2), pp. 90–100 (in English).

20. *Seleskovitch D. and Lederer M.* (1986). Who Should Assess an Interpreter's Performance? *Multilingua*, 5:4, p. 236 (in English).

21. *Stahl J.* (2012). *Kvalita tlmočenia v teórii a praxi [Quality of interpreting in theory and practice]. Kontexty súdneho prekladu a tlmočenia.* Bratislava : Univerzita Komenského, 2012, pp. 112–121 (in Slovak).

22. *Šveda P.* (2016). *Vybrané kapitoly z didaktiky simultánneho tlmočenia [Selected chapters from the didactics of simultaneous interpreting].* Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave, 2016, 95 p. (in Slovak).

23. *Zwischenberger C.* (2010). Quality criteria in simultaneous interpreting: an international vs. a national view. *The Interpreters' Newsletter*, 15 (in Slovak).

Štefan Dorčák, PhDr.

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Slovakia

Cross-interpreting in Slovakia: a tabooed reality

The present paper is a partial research work within the author's dissertation thesis and seeks evidence to refute or support the hypothesis that interpreters are more effective in terms of quality when working into

their mother tongue in comparison with interpreters working between two foreign languages. The data for this study were collected via interpreting questionnaires with thirteen selected criteria (e.g. native accent, pleasant voice, exaggerated fillers, fluency of delivery, logical cohesion, sense consistency, completeness of interpretation, significant omissions, use of correct terminology, etc.) that had been filled out (assessed on a 5-grade scale) by three target groups (professional interpreters, students of interpreting and so-called delegates), after having listened to three records of simultaneous interpretation (from English into Russian/Ukrainian). The records include three conference interpretations of a speech by NATO Secretary-General, Jens Stoltenberg, delivered in English on defense and political topics. Two of the three interpreters (N 1 and N 2) are native speakers of the target language, while the third interpreter (N 3) works between two foreign languages. This paper presents the results for three target groups' rating of the selected quality criteria for simultaneous interpretation. The aim of the present paper lies within comparing the output-related quality of B to A language interpreting vs. B to B language interpreting from the audience quality perception point of view.

Keywords: conference interpreting, cross-interpreting, interpreting quality assessment, interpreting political discourse, B to B language interpreting.

Стаття надійшла до редколегії 15.04.21